

A takarékoság, az ésszerű üzemanyag-gazdálkodás alapja

Ettig Antal ezredes

A szocialista tervgazdálkodás törvényszerűen igényli a termelési erőforrások ésszerű, takarékos, hatékony felhasználását. Ez a követelmény még fokozottabban jelentkezik az energiahordozók igénybevételénél, tekintettel a világméretben jelentkező energiaproblémákra, az energiahiúságra. A legtöbb problémát okozó energiahordozók napjainkban a szénhidrogének, amelyeknek mind nehezebb hozzáférhetőségi lehetőségei válságot idéztek elő a tőkés világban. Jól lehet, e válság manipulált motivációival is számolnunk kell, mégis igaz, hogy a hatások, áttételesen és tompítva, de jelentkeztek és jelentkeznek a szocialista országok vonatkozásában is. Alapvető társadalmi érdek fűződik a folyékony szénhidrogének takarékosabb felhasználásához a hadseregben is. Tartósan számolni kell az üzemanyag-igények korlátozó – a következő években is változatlan kontingensekben szabott – kielégítésével, így azoknak takarékos felhasználása nem csak az általános gazdálkodási célkitűzések, hanem a növekvő igénybevétel zavartalan biztosítása érdekében is alapvető fontosságú. Reálisan számolnunk kell a kőolaj fogyasztási árának fokozatos növekedésével. Amikor ezt számításba vesszük, nem az olajtermelő országok, kőolaj monopóliumok taktikai intézkedéseire gondolunk, hanem arra, hogy a kőolaj hozzáférési, kitermelési körülményei világszerte egyre nehezebbekké válnak, s ez szükségszerűen a termelési és a fogyasztási költségekben egyaránt kifejeződnek. Mindezek alapján érthető, hogy népgazdaságunkban fokozódik a törekvés a zömmel importból származó szénhidrogének hatékonyabb felhasználására, amely alól a Magyar Néphadsereg sem lehet kivétel. Ezért tehát behatározottan kell vizsgáljunk, de főként gyakorlatban megvalósítani a takarékosági célkitűzéseinket.

A takarékos üzemanyag-gazdálkodás múltja és jelene

Mint mozgalom, a takarékos üzemanyag-gazdálkodás mintegy 20–22 éves múltat tekint vissza. Az elmúlt évtizedek során, de különösen a 70-es évek elejéig kampányfeladatként kezelték, helyi-közzel látványos, időleges eredményekre törekedve. Ott, ahol voltaképpen konkrét, számokkal mérhető eredményekben kellett realizálódnia, csupán a keretek csökkentésével, nem ritkán csak látszati eredmények születtek. A végrehajtó szolgálat együttműködési hibái, a mozgalom megtorpanása – néhány kivételtől eltekintve – csak átmeneti eredményekre vezetett.

Intézményes változást jelentett, a felsőszintű együttműködés eredményeként az 1975-ben kiadott ezirányú 23/1975. sz. MN Pc. és Gjmű. Techn. Szolgálat főnöki és a 15/1975. sz. MN ÚSZF intézkedések kiadása. Ezek az intézkedések jelenleg is érvényben vannak, átfogóan tartalmazva mindazon feladatokat, melyek végrehajtásával biztosítható az energiatakarékosági feladatok maradéktalan végrehajtása.

Az intézkedések megjelenését követő években úgy a végrehajtó technikai, mint az üzemanyag szolgálatban jelentős eredmények születtek.

Jó példa erre az MN 1480 Tapolca-i egységünk üzemanyag szolgálata, ahol a gazdálkodás évek óta egyenletesen jó színvonalú. Ehhez elsősorban hozzájárulnak azok a célkitűzések, amelyeket az üzemanyag szolgálat szakállománya a technikai szolgálattal szoros együttműködésben, feladataik során nap mint nap következetesen megvalósítanak. Legfontosabb ezek közül is, egyszerűsített a gazdálkodás alapja a meghatározott *üzemanyag-fogyasztás kereteken belül való gazdálkodás*. Ennek érdekében, a normaközi szorzók alkalmazásánál, a takarékoságot figyelembe véve, a szint csökkentését tűzték ki célul, a túlfogyasztó járművek beszabályozására napi parancsban intézkedtek. Megtiltották a *laktanyán belüli* felesleges gépjárműmozgást, szállításokat. A fagyálló folyadék kiadása előtt, a személyi állományt kioktatják a betartandó biztonsági rendszabályokra. Ezzel egy időben, a szükséges részletes tudnivalókat sokszorosítva a gépkocsivezető állomány részére kiosztják. A rendszeres ellenőrzéssel, a fajsúlyméréssel, személyhez kötésrel a szálalékos veszteséget minimálisra csökkentették. A mosóanyagokat ülepítéssel újra felhasználhatóvá teszik, ezzel is jelentős megtakarítást érve el. A járművek üzemanyagtartályait a követelményeknek megfelelően plombálják. A sérített plombájú feltöltésre jelentkező gépjárművek esetében, vagy ha ilyet ellenőrzés során a telephelyen találnak, minden esetben szigorítottan vizsgálják a menetlevél adatait, vonják kérdőre a gépkocsivezetőt és ellenőrzik a tartályokat. A tapasztalatok meggyőzően igazolták a módszer helyességét, amely a fiktív túlfogyasztások nagymérvű csökkenéséhez vezetett.

A rendszeres segítő szándékú belső ellenőrzéssel minimálisra tudták csökkenteni a kiadott üzemanyag és üzemanyag-technikai eszközökben keletkezett hiányokat az alegységeknél. Az üzemanyag-technikai eszközök javítását az egyesített csapatjavító műhelyben oldották meg, jelentősen növelve ezen eszközök élettartamát.

Sorolhatnánk még a csapatok kezdeményezései nyomán, a takarékoság érdekében ható hétköznapi ötleteket, megoldásokat. Mint a takarékoság aranytartálékát jelentő mozgalmat, az újító tevékenységet említeném, amelynek értéke – felfelé ívelő eredményei – milliós nagyságrendekkel mérhetők. A különböző szintű szemlék és ellenőrzések az év során ugyanakkor azt is bizonyították, hogy az üzemanyag szolgálaton belüli mozgalom – központi rendelkezéseink elégtelensége folytán – egymástól elszigetelt jelenségként valósul meg. Amíg ez a központ hadtápon belül kellően szabályozott és koordinált, nem így a seregtestek és magasabbegységek vonatkozásában, ahol – a példák igazolják – gyakran párhuzamos kutatási tevékenység és megvalósítás folyik.

A takarékos gazdálkodás jelenét és közelmúltját vizsgálva helyenként és esetenként ma is gondot okoz a feladatok kampányszerűsége. Feledésbe mentek az 1975-ben kiadott, ma is érvényes intézkedések, háttérbe szorult a takarékoság.

Erőtéljes lendületet adott az energiatakarékos gazdálkodás feladatainak végrehajtásához az MSZMP KB vonatkozó határozata, az ezt követő 1979 július-au-

gusztusi MNVKF és MNHF intézkedések. Az átfogó felmérést követően viszonylag rövid idő alatt tisztázódott, hogy nem újabb központi intézkedésekre, hanem annál inkább konkrét tettekre van szükség.

A konkrét eredményekre törekvő részintézkedésekből – korán sem a teljesség igényével – csak azokat emelném ki, amelyek hatása ma már számszerű eredményekben jelentkezik, mint:

- előzetes egyeztetés után az 1979. évi fogyasztási keretek 10–15%-os csökkentése;
- az érintett fegyvernemi főnökökkel történt megbeszélés eredményeként, egyes üzem- és kenőanyagok központi készletű túlzott felhalmozásának megszüntetése, az inkurrencia felszámolása;
- belső felmérés alapján, az 1980-as költségvetési tervek mérséklési lehetőségeinek felmérése, kidolgozása, ésszerű átcsoportosítások megvalósítása;
- szolgálat főnöki intézkedéssel, előzetes számvetések és tapasztalati számok alapján az 1980. évi üzemanyag-szükségletek tervezésében új normakülönbözeti szorzók kiadása;
- elsősorban devizakímélés szempontjából, jelentős, a korábban tőkés importból beszerzett „Tectyl” származékok felváltása magyar „Coral” korrózióvédelmi anyagokkal.

A takarékos üzemanyag-gazdálkodás jövőbeni feladatai

A gazdálkodás minden vonatkozásában, de az üzemanyag-takarékosság területén különösen számottevő előrelépés csak a tudományos eredmények mindennapi gyakorlati alkalmazásával érhető el. Ezt a célt szolgálta a novemberben megtartott üzemanyag-takarékossági módszertani konferencia és bemutató is. Az elhangzott referátumok és hozzászólások, az MN Pc. és Gjmű. Technikai Szolgálat Főnökséggel és VOLÁN Tröszttel közösen rendezett bemutatók alapvetően a „hogyan” kérdésekre, az üzemanyag-takarékosság gyakorlati módszereire adott választ, követendő példát – (a bemutató és konferencia teljes kiadványként külön megjelenik a kiképzésben is felhasználható formában). Ezért e tanulmány keretei között, részleteiben a konferencia tartalmával nem foglalkozom. Jövőbeni takarékosági feladataink homlokterében fentiekben túlmenően, továbbra is kiemelkedő helyen szerepel a külföldi és polgári életből átvett hasznos tapasztalatok, kezdeményezések, újítások meghonosítása. Ezen belül is előjogot kapnak a műszaki fejlesztés keretei között megvalósuló elgondolások, mint:

- további új üzem- és kenőanyagok kutatása, kísérleti alkalmazása és rendszeresítése;
- korszerű üzemanyag-technikai eszközök rendszerbe állítása;
- a tárolás rendszerének további korszerűsítése, a hordós tárolás minimális készletekre való csökkentése;
- a laktanya rekonstrukciókkal egyidejűleg, vagy azt megelőzően korszerű üza. komplexumok kialakítása, ahol ez lehetséges, önkiszolgáló üza.-kutak beépítése;
- az üzemanyag-takarékossági újítások fokozottabb ösztönzése;
- az elszámolási rendszer korszerűsítése;
- az inkurrencia felhalmozódásának megakadályozása;
- a sorállomány részére „Takarékossági útmutató” kiadása;

- az anyagi érdekelttség elveinek helyes alkalmazása, elsősorban az üzemanyag-fogyasztási normák és normaközi szorzószámok állandó naprakészsége, valamint ezek célszerű, okmányolható és ellenőrzött alkalmazása;

- az üzemanyagok előírás szerinti átfejtése, minőségmegóvó tárolása, a veszteségek és összekeveredések elkerülése, az előírt minőségi paraméterek fenntartása, a felhasználási célnak megfelelő minőségű üzemanyagfajták megválasztása.

Takarékossági célkitűzéseink, ezzel kapcsolatos megfontolásunk kiindulópontja csak az lehet, hogy: nem megtakarítás minden áron, hanem a megszabott harckészültségi és kiképzési feladatok megoldása a legtakarékosabb üzemanyag-felhasználással. Eredményeinkhez nagymértékben járulhatnak hozzá a hadseregben működő KISZ-szervezetek olyan kezdeményezésekkel, mint pl. „Ki teszi meg a legtakarékosabb kilométert?“, vagy „Példamutató katonai gépkocsivezető“, „Kiváló raktárkezelő“, hogy csak néhány lehetséges változatot nevezek meg. Pártunk XII. kongresszusára készülő állományunk körében már eddig is számottevő felajánlások születtek a takarékosági célkitűzések elősegítésére. – E kezdeményezések további ösztönzése és számokban realizálható eredményei méltó keretet adhatnak felszabadulásunk 35. évfordulójára készülő néphadseregünk ez irányú tevékenységéhez.